Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

3. srpnja 2025.*

[Tekst ispravljen rješenjem od 18. rujna 2025.]

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 93/13/EEZ – Nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima – Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. – Ovlasti i obveze nacionalnog suda – Stečajni postupak fizičke osobe – Nepostojanje ovlasti stečajnog suda da po službenoj dužnosti ispita nepoštenost odredbi ugovora na kojem se temelji tražbina upisana na popis tražbina – Nepostojanje ovlasti tog suda da odredi privremene mjere – Načelo djelotvornosti”

U predmetu C-582/23 [Wiszkier] [i],

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Općinski sud gradske četvrti Centar u Łódźu, Poljska), odlukom od 2. kolovoza 2023., koju je Sud zaprimio 20. rujna 2023., u postupku

[kako je ispravljeno rješenjem od 18. rujna 2025.]

**R. S.,**

uz sudjelovanje:

**C. S. A.,**

**P. C.**, u svojstvu stečajnog upravitelja osoba R. S. i M. S.,

**M. K.**, u svojstvu stečajnog upravitelja društva G. S. A.,

**J. J.,**

**M. G.,**

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: I. Jarukaitis, predsjednik vijeća, N. Jääskinen (izvjestitelj), A. Arabadjiev, M. Condinanzi i R. Frendo, suci,

nezavisni odvjetnik: D. Spielmann,

* Jezik postupka: poljski

[i] Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

tajnik: M. Siekierzyńska, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 14. studenoga 2024.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za osobu P. C., u svojstvu stečajnog upravitelja osoba R. S. i M. S., M. Kiejna, *radca prawny*,

– za osobu M. K., u svojstvu stečajnog upravitelja društva G. S. A., P. Cieślak, M. Pyzik-Waląg, J. Szewczak, Ł. Żak, *adwokaci*, i M. Pugowski, *aplikant radcowski*,

– za poljsku vladu, B. Majczyna, M. Kozak, K. Rudzińska, i S. Żyrek, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, M. Brauhoff, O. Glinicka, P. Kienapfel i P. Ondrůšek, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 6. ožujka 2025.,

donosi sljedeću

**Presudu**

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 6. stavka 1. i članka 7. stavka 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24. i ispravci SL 2024./90009, L i SL 2024./90093, L).

2 Zahtjev je upućen u okviru stečajnog postupka koji se odnosi na osobu R. S., potrošača u osobnom stečaju, u vezi s utvrđivanjem plana otplate njegovim vjerovnicima, među kojima je i jedna banka, odnosno G. S. A. (u daljnjem tekstu: banka G.).

## Pravni okvir

### *Pravo Unije*

3 U skladu s uvodnom izjavom dvadeset i četvrtom Direktive 93/13:

„budući da sudovi ili upravna tijela država članica moraju na raspolaganju imati odgovarajuća i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalne primjene nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima”.

4 Člankom 6. stavkom 1. te direktive određuje se:

„Države članice utvrđuju da nepoštene odredbe upotrijebljene u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem nisu obvezujuće za potrošača, kako je predviđeno nacionalnim pravom, te da ugovor i dalje obvezuje stranke na temelju tih odredaba ako može i dalje važiti bez tih nepoštenih odredaba.”

5 Članak 7. stavak 1. navedene direktive glasi kako slijedi:

„U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koj[e] prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.”

## *Poljsko pravo*

### *Stečajni zakon*

6 Stečajni postupak uređen je ustawom – Prawo upadłościowe (Stečajni zakon) od 28. veljače 2003. (Dz. U. br. 60, pozicija 535.), u verziji koja se primjenjuje na glavni postupak (Dz. U. iz 2019., pozicija 498., kako je izmijenjen) (u daljnjem tekstu: Stečajni zakon).

7 U skladu s člankom 2. stavkom 2. Stečajnog zakona, postupak koji je njime uređen kad je riječ o fizičkim osobama koje ne obavljaju gospodarsku djelatnost vodi se kako bi se omogućio otpust duga stečajnog dužnika koji nije namiren u stečajnom postupku i kako bi se, koliko je to moguće, u što većoj mjeri namirile tražbine njegovih vjerovnika.

8 Člankom 61. tog zakona određuje se da od dana proglašenja stečaja imovina stečajnog dužnika postaje stečajna masa koja služi namirenju njegovih vjerovnika.

9 U skladu s člankom 62. navedenog zakona, stečajna masa obuhvaća imovinu koju je stečajni dužnik posjedovao na dan proglašenja stečaja i imovinu koju je stekao tijekom stečajnog postupka, podložno iznimkama predviđenima u člancima 63. do 67.a tog zakona.

10 Iz članka 63. stavka 1. točke 2. Stečajnog zakona proizlazi da stečajna masa ne obuhvaća onaj dio primitaka stečajnog dužnika koji se ne može ovršiti.

11 Na temelju članka 151. stavka 1. tog zakona, od proglašenja stečaja radnje u stečajnom postupku poduzima stečajni sudac, osim onih za koje je nadležan stečajni sud.

12 U skladu s člankom 152. stavkom 1. navedenog zakona, stečajni sudac treba voditi stečajni postupak, nadzirati radnje stečajnog upravitelja, odrediti za koje je radnje stečajnog upravitelja potrebna suglasnost stečajnog suca ili odbora vjerovnika i utvrditi povrede koje je počinio stečajni upravitelj. Usto, u skladu sa stavkom 2. tog članka 152., stečajni sudac obavlja i druge radnje utvrđene tim zakonom.

13 Člankom 154. Stečajnog zakona određuje se da stečajni sudac u okviru svojeg djelovanja ima prava i dužnosti stečajnog suda i predsjednika tog suda.

14 Člankom 236. tog zakona predviđeno je:

„1. Vjerovnik koji ima tražbinu na osobnoj imovini stečajnog dužnika i namjerava sudjelovati u stečajnom postupku dužan je, kad je potrebno utvrditi njegovu tražbinu, prijaviti tu tražbinu stečajnom sucu u roku utvrđenom u rješenju o proglašenju stečaja.

2. Vjerovnik također ima pravo prijaviti tražbinu kad je ona osigurana hipotekom, zalogom, s predajom ili bez predaje u posjed, pravom prvenstva državne blagajne, hipotekom na brodu ili

bilo kojim drugim upisom u zemljišne knjige ili registar plovila. Ako vjerovnik ne prijavi te tražbine, one će se po službenoj dužnosti upisati na popis tražbina.

3. Stavak 2. primjenjuje se *mutatis mutandis* na tražbine osigurane hipotekom, zalogom, s predajom ili bez predaje u posjed, pravom prvenstva državne blagajne ili hipotekom na brodu na imovinu koja je dio stečajne mase, ako stečajni dužnik nije dužnik u pogledu svoje osobne imovine i ako vjerovnik namjerava potraživati svoje tražbine na opterećenu imovinu u okviru stečajnog postupka.

4. Odredbe ovog članka koje se odnose na tražbine primjenjuju se na druge dugove koje treba namiriti iz stečajne mase."

15 Člankom 243. stavkom 1. navedenog zakona predviđa se da stečajni upravitelj provjerava je li prijavljena tražbina potkrijepljena računima ili drugim dokumentima stečajnog dužnika ili pak upisima u zemljišne knjige ili druge registre te traži od stečajnog dužnika da u određenom roku dostavi izjavu u kojoj navodi priznaje li tražbinu.

16 Člankom 244. tog zakona određuje se da, nakon isteka roka za prijavu tražbina i provjere prijavljenih tražbina, stečajni upravitelj odmah utvrđuje popis tražbina, a najkasnije dva mjeseca od isteka roka za prijavu tražbina.

17 U skladu s člankom 260. stavkom 2. Stečajnog zakona, u slučaju nepodnošenja prigovora, stečajni sudac nakon isteka roka za podnošenje prigovora potvrđuje popis tražbina.

18 Iz članka 261. tog zakona proizlazi da stečajni sudac može po službenoj dužnosti izmijeniti popis tražbina ako utvrdi da su na njega upisane tražbine koje uopće ili djelomično ne postoje ili da na njemu nedostaju tražbine koje bi ondje trebale biti navedene, da se rješenje o izmjeni popisa objavljuje po službenoj dužnosti i da se protiv tog rješenja može podnijeti pravni lijek

19 Člankom 491.[14] navedenog zakona predviđa se:

„1. Nakon provedbe konačnog plana raspodjele i ako zbog nedostatnosti imovine stečajnog dužnika nije utvrđen plan raspodjele, stečajni sud, nakon potvrde popisa tražbina i nakon što sasluša stečajnog dužnika, stečajnog upravitelja i vjerovnike, utvrđuje plan otplate vjerovnicima ili, u slučaju iz članka 491.[16], proglašava otpust duga stečajnog dužnika a da pritom ne utvrđuje plan otplate vjerovnicima.

2. Rješenje o utvrđivanju plana otplate vjerovnicima ili o otpustu duga stečajnog dužnika bez utvrđivanja plana otplate vjerovnicima dostavlja se vjerovnicima. Protiv tog rješenja može se podnijeti pravni lijek.

3. Pravomoćnošću rješenja o utvrđivanju plana otplate vjerovnicima ili o otpustu duga stečajnog dužnika bez utvrđivanja plana otplate vjerovnicima postupak se završava."

20 Člankom 491.[15] stavcima 1. i 4. tog zakona određuje se:

„1. Stečajni sud u rješenju o utvrđivanju plana otplate vjerovnicima pojašnjava u kojoj je mjeri i kojem roku, koji ne smije biti dulji od 36 mjeseci, stečajni dužnik dužan otplatiti dugove koje je priznao na popisu tražbina, a koji nisu namireni tijekom postupka na temelju planova raspodjele,

i koji će se dio dugova stečajnog dužnika dospjelih prije datuma proglašenja stečaja otpustiti nakon provedbe plana otplate vjerovnicima.

[…]

4. Stečajni sud nije vezan stajalištem stečajnog dužnika o uvjetima plana otplate vjerovnicima. Kako bi utvrdio plan otplate vjerovnicima, taj sud uzima u obzir dohodovnu sposobnost stečajnog dužnika, potrebu da stečajni dužnik i osobe koje uzdržava imaju dostatna sredstva za život, što uključuje njihove potrebe u pogledu stanovanja, iznos nenamirenih tražbina i stvarnu mogućnost da ih se naknadno namiri.”

*Zakon o Zakoniku o radu*

21 Člankom 87. ustawe – Kodeks pracy (Zakon o Zakoniku o radu) od 26. lipnja 1974. (Dz. U. br. 24, pozicija 141.), u verziji primjenjivoj na glavni postupak (Dz. U. iz 2022., pozicija 1510., kako je izmijenjen), predviđa se, među ostalim, da se, u slučaju ovrhe drugih potraživanja ili naknade koja se odnosi na novčane predujmove poslodavca za pokrivanje poslovnih troškova, odbici mogu izvršiti do polovice plaće.

## Glavni postupak i prethodna pitanja

22 Osoba R. S., njegova supruga i druge dvije fizičke osobe sklopili su 30. ožujka 2007. s bankom G. ugovor o hipotekarnom kreditu indeksiranom u švicarskim francima (CHF) u iznosu od 489 821,63 poljska zlota (PLN) (oko 116 587,34 eura) i na razdoblje od 360 mjeseci.

23 Rješenjem od 15. listopada 2019. proglašen je osobni stečaj osobe R. S. te je, slijedom toga, imenovan stečajni upravitelj.

24 Rješenjem od 26. travnja 2021. stečajni sudac potvrdio je popis tražbina koji je utvrdio stečajni upravitelj. Većina tražbina koje se nalaze na tom popisu bile su tražbine banke G. na temelju ugovora o hipotekarnom kreditu o kojem je riječ u glavnom postupku. Nije podnesen prigovor, a osoba R. S. priznala je sve te tražbine.

25 Dana 20. srpnja 2023. proglašen je stečaj banke G. i stečajni postupak nastavio se voditi s njezinim stečajnim upraviteljem.

26 Iz odluke kojom se upućuju prethodna pitanja proizlazi da je, u okviru stečajnog postupka, na stečajnom sudu da na temelju popisa tražbina koji je stečajni upravitelj već utvrdio i koji je potvrdio stečajni sudac utvrdi plan otplate tražbina stečajnog dužnika ili da utvrdi da su sredstva koja su već prikupljena u stečajnoj masi dostatna za namirivanje svih tih dugova i da nije potreban plan otplate. Odlukom tog suda u tom pogledu završava se stečajni postupak.

27 U ovom slučaju navedeni je sud Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Općinski sud gradske četvrti Centar u Łódźu, Poljska), sud koji je uputio zahtjev. Taj sud smatra da ugovor o hipotekarnom kreditu o kojem je riječ u glavnom postupku sadržava nepoštene odredbe koje bi mogle dovesti do njegove ništavosti te ističe da taj aspekt prethodno nije ispitan. Prema mišljenju tog suda, tražbine banke G. manje su od prijavljenih ili uopće ne postoje.

28 U tom pogledu navedeni sud napominje, kao prvo, da, premda je osoba R. S. već priznala sve tražbine, iz spisa stečajnog postupka ne proizlazi da je ta stranka bila obaviještena o mogućoj nepoštenosti odredbi ugovora o hipotekarnom kreditu o kojem je riječ u glavnom postupku niti da je svjesno izjavila da ne zahtijeva zaštitu koja joj je dodijeljena Direktivom 93/13. Međutim, ovlašteni zastupnik osobe R. S., koji je zastupa od 3. studenoga 2022., tvrdio je pred tim sudom da taj ugovor o hipotekarnom kreditu sadržava nepoštene odredbe. Osim toga, osoba R. S. nije imala mogućnost samostalno pokrenuti postupak radi zaštite svojih prava na temelju te direktive jer je njezinom imovinom upravljao te i dalje upravlja stečajni upravitelj.

29 Međutim, prema tvrdnjama suda koji je uputio zahtjev, primjenjivim odredbama nacionalnog prava stečajnom sudu ne omogućuje se da prilikom utvrđivanja plana otplate sâm provjerava nepoštenost ugovornih odredbi. Taj sud može samo prekinuti postupak i uputiti pitanje stečajnom sucu radi moguće izmjene popisa tražbina po službenoj dužnosti, što bi dovelo do kašnjenja u rješavanju predmeta.

30 Kao drugo, taj sud ističe da je u okviru stečajnog postupka teško utvrditi na kojem je tijelu, ovisno o slučaju, ispitivanje moguće nepoštenosti ugovornih odredbi o kojima je riječ. Naime, stečajni sudac prijave tražbina ispituje samo s formalnog gledišta i prosljeđuje ih stečajnom upravitelju, koji ih meritorno ispituje i utvrđuje popis tražbina. Stečajni sudac stoga nema zakonsku mogućnost izmijeniti taj popis prije njegova odobrenja, osim u slučaju prigovora osobe koja je za to ovlaštena.

31 S obzirom na to da u ovom slučaju nije bilo prigovora i da se osoba R. S. pred stečajnim sucem nije pozvala na nepoštenost odredbi ugovora o hipotekarnom kreditu o kojem je riječ u glavnom postupku, taj stečajni sudac na temelju nacionalnog prava nije bio dužan provjeriti osnovanost tražbine banke G. upisane na popis tražbina. Tvrdnju o mogućoj nepoštenosti odredbi tog ugovora o hipotekarnom kreditu istaknuo je tek zastupnik osobe R. S. pred sudom koji je uputio zahtjev.

32 Kao treće, taj sud pojašnjava da osobi R. S., prema njezinim tvrdnjama, nakon zadržavanja iznosa namijenjenih uplati u stečajnu masu, ostaje iznos koji nije dovoljan za podmirivanje njezinih potreba i potreba njezine obitelji. Međutim, odredbe primjenjive na stečajni postupak o kojem je riječ u glavnom postupku ne omogućuju ni stečajnom sudu ni stečajnom sucu da na bilo koji način djeluju u pogledu tog zadržanog iznosa.

33 Kao četvrto i posljednje, navedeni sud podsjeća na to da sredstva prikupljena tijekom stečajnog postupka služe namirenju svih vjerovnika, a ne samo banke G. Međutim, uzimajući u obzir iznos sredstava uplaćenih u stečajnu masu i iznos drugih dugova, moglo bi se pokazati da su ta sredstva dovoljna za namirenje tražbina, osim onih banke G. U skladu s člankom 87. Zakona o Zakoniku o radu, u verziji primjenjivoj na glavni postupak, polovina plaće stečajnog dužnika i dalje će se uplaćivati u stečajnu masu i tek na kraju stečajnog postupka može mu se prenijeti mogući višak.

34 U tim okolnostima, sud koji je uputio zahtjev smatra da bi stečajni dužnik mogao biti odvraćen od zahtijevanja zaštite koja proizlazi iz Direktive 93/13 jer bi stečajni sud, ako tu zaštitu ne zatraži, mogao u odnosu na njega brže utvrditi plan otplate uzimajući u obzir njegove potrebe i potrebe njegovih bližnjih, što bi vjerojatno bilo povezano s otplatom iznosa nižih od iznosa odbijenih od plaća. Međutim, to znači da se prihvaća činjenica da popis tražbina uključuje tražbinu banke G.

35 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Općinski sud gradske četvrti Centar u Łódźu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive [93/13] tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis kojim se predviđa da stečajni sud obvezuje popis tražbina koji je potvrdio stečajni sudac u stečajnom postupku, što onemogućuje da stečajni sud koji donosi odluku kojom se završava postupak ocjenjuje nepoštenost ugovornih odredbi?

2. Treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive [93/13] tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis kojim se ne dopušta određivanje privremenih mjera u stečajnom postupku i stoga može odvratiti potrošače od toga da koriste zaštitu koja im se dodjeljuje tom direktivom?”

## O prethodnim pitanjima

### *Prvo pitanje*

36 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis kojim se predviđa da je u okviru stečajnog postupka fizičkih osoba, nakon što sudsko tijelo potvrdi popis tražbina i nakon što je pokrenut postupak pred stečajnim sudom, taj sud vezan tim popisom, tako da ne može ocijeniti nepoštenost odredbi ugovora o kreditu na kojem se temelji tražbina upisana na navedeni popis niti ga može izmijeniti, nego mora prekinuti postupak i uputiti pitanje o mogućoj nepoštenosti tih odredbi tom sudskom tijelu.

37 U tom pogledu valja podsjetiti, kao prvo, na to da je članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 odredba s obvezujućim učinkom i da je valja smatrati normom jednakovrijednom nacionalnim pravilima koja, u okviru unutarnjeg pravnog poretka, imaju karakter normi javnog poretka (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 54. i 55. i navedena sudska praksa).

38 Stoga je nacionalni sud dužan po službenoj dužnosti ocijeniti nepoštenost ugovorne odredbe obuhvaćene područjem primjene Direktive 93/13 i time ispraviti neravnotežu između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga, ako raspolaže potrebnim pravnim i činjeničnim elementima (presuda od 17. svibnja 2022., Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, t. 37. i navedena sudska praksa).

39 Osim toga, s obzirom na prirodu i važnost javnog interesa koji predstavlja zaštita potrošača, Direktivom 93/13 nalaže se državama članicama, kao što to proizlazi iz njezina članka 7. stavka 1., u vezi s njezinom dvadeset i četvrtom uvodnom izjavom, da osiguraju primjerena i djelotvorna sredstva „za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koje prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima” (presuda od 9. travnja 2024., Profi Credit Polska (Ponavljanje postupka okončanog pravomoćnom odlukom), C-582/21, EU:C:2024:282, t. 73. i navedena sudska praksa).

40 S obzirom na to da se pitanje postavljeno u ovom predmetu odnosi na stečajni postupak fizičke osobe koja ne obavlja gospodarsku djelatnost, valja podsjetiti, kao drugo, na to da se pravom Unije ne usklađuju postupci primjenjivi na ispitivanje moguće nepoštenosti ugovorne odredbe, tako da su oni obuhvaćeni unutarnjim pravnim poretkom država članica, na temelju načela

njihove postupovne autonomije, pod uvjetom, međutim, da nisu manje povoljni od onih kojima se uređuju slične situacije na koje se primjenjuje nacionalno pravo (načelo ekvivalentnosti) i da u praksi ne onemogućuju ili pretjerano otežavaju ostvarivanje prava dodijeljenih pravom Unije (načelo djelotvornosti) (presude od 4. svibnja 2023., BRD Groupe Societé Générale i Next Capital Solutions, C-200/21, EU:C:2023:380, t. 28. i od 9. travnja 2024., Profi Credit Polska (Ponovno pokretanje postupka okončanog pravomoćnom odlukom), C-582/21, EU:C:2024:282, t. 74. i navedena sudska praksa).

41 Kad je riječ o načelu ekvivalentnosti, Sud ne raspolaže nijednim elementom koji bi mogao dovesti u sumnju usklađenost nacionalnog propisa o kojem je riječ u glavnom postupku s tim načelom.

42 Kad je riječ o načelu djelotvornosti, pitanje onemogućuje li nacionalni propis ili pretjerano otežava primjenu prava Unije treba analizirati uzimajući u obzir cjelokupan postupak, njegov tijek i njegove posebnosti, zajedno s, prema potrebi, načelima na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što su zaštita pravâ obrane, načelo pravne sigurnosti i pravilno odvijanje postupka. Međutim, posebnosti postupaka nisu čimbenik koji može utjecati na pravnu zaštitu koju potrošači imaju na temelju odredbi Direktive 93/13 (presuda od 17. svibnja 2022., Impuls Leasing România, C-725/19, EU:C:2022:396, t. 45. i navedena sudska praksa).

43 S obzirom na navedeno, Sud je također presudio da poštovanje načela djelotvornosti ne može u cijelosti nadoknaditi potpunu pasivnost predmetnog potrošača (presude od 6. listopada 2009., Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, t. 47. i od 24. lipnja 2025., GR REAL, C-351/23, EU:C:2025:474, t. 58. i navedena sudska praksa).

44 Osim toga, obveza država članica da osiguraju djelotvornost prava koja osobe izvode iz prava Unije podrazumijeva, osobito kad je riječ o pravima koja proizlaze iz Direktive 93/13, zahtjev djelotvorne sudske zaštite, utvrđen i u članku 7. stavku 1. te direktive te također uspostavljen člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (presuda od 9. travnja 2024., Profi Credit Polska (Ponovno pokretanje postupka okončanog pravomoćnom odlukom), C-582/21, EU:C:2024:282, t. 76. i navedena sudska praksa).

45 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuju prethodna pitanja proizlazi da je popis tražbina koji je potvrdio stečajni sudac obvezujući za stečajni sud, tako da taj sud ne može sâm donijeti činjenična utvrđenja u pogledu postojanja tražbina kako bi utvrdio plan otplate vjerovnicima. Prema tvrdnjama suda koji je uputio zahtjev, jedino sredstvo kojim raspolaže kako bi proveo nadzor nad mogućom nepoštenosti odredbi ugovora na kojem se temelji tražbina upisana na popis tražbina koji je utvrdio stečajni upravitelj i koji je potvrdio stečajni sudac jest pokretanje postupka pred tim stečajnim sucem kako bi on ispitao i te ugovorne odredbe i nužnost izmjene tog popisa po službenoj dužnosti.

46 Iz toga također proizlazi da obveza stečajnog suda da pokrene postupak pred stečajnim sucem odgađa zaključenje stečajnog postupka i produljuje, zbog stalnog dopunjavanja stečajne mase odbicima od plaće stečajnog dužnika tijekom cijelog postupka, njegovu nesigurnu financijsku situaciju. Produljenje postupka tako može odvratiti tog stečajnog dužnika od toga da ostvari svoje pravo na zaštitu koja proizlazi iz Direktive 93/13.

47 Kao što je to objasnio sud koji je uputio zahtjev u svojem odgovoru na zahtjev za pojašnjenje koji mu je Sud uputio na temelju članka 101. Poslovnika Suda, stečajni dužnik općenito ovisi o najbržem mogućem zaključenju stečajnog postupka. Naime, prilikom utvrđivanja plana otplate, kojim se zaključuje taj postupak, stečajni sud može uzeti u obzir osobnu situaciju tog stečajnog

dužnika, njegove troškove i potrebu da uzdržava najbliskije osobe te je mjesečni iznos koji navedeni stečajni dužnik mora namijeniti otplati svojih dugova na kraju postupka najčešće određen u iznosu nižem od iznosa odbitka od plaće izvršenog tijekom navedenog postupka. Stoga, kako bi izbjegao produljenje stečajnog postupka, taj stečajni dužnik mogao bi biti prisiljen ne zahtijevati zaštitu koja proizlazi iz Direktive 93/13 i prihvatiti plan otplate koji sadržava tražbinu koja se temelji na ugovoru koji sadržava odredbe koje bi mogle biti nepoštene.

48 Uostalom, valja dodati da se, prema informacijama iz spisa kojim Sud raspolaže, čini da opasnost od toga da stečajni dužnik tijekom stečajnog postupka propusti istaknuti nepoštenost ugovorne odredbe postoji ne samo u stadiju tog postupka koji se odvija pred stečajnim sudom nego i u svakom stadiju navedenog postupka. Naime, isticanje nepoštenosti odredbe iz ugovora na kojem se tražbina temelji u svakom slučaju ima za posljedicu kašnjenje u zaključenju tog postupka.

49 Međutim, valja istaknuti da zaštita koja se Direktivom 93/13 pruža potrošačima obuhvaća slučajeve u kojima potrošač koji je s prodavateljem robe ili pružateljem usluga sklopio ugovor koji sadržava nepoštenu odredbu propusti istaknuti, s jedne strane, činjenicu da taj ugovor ulazi u područje primjene te direktive i, s druge strane, nepoštenost predmetne odredbe, bilo zato što ne poznaje svoja prava, bilo da je odvraćen od njihova ostvarivanja zbog povezanih troškova sudskog postupka ili financijskog tereta koji bi morao snositi (vidjeti u tom smislu presudu od 4. lipnja 2020., Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, t. 31. i navedenu sudsku praksu).

50 Stoga, uzimajući u obzir elemente navedene u točkama 45. do 47. ove presude, valja smatrati da nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, koji može odvratiti stečajnog dužnika od ostvarivanja svojeg prava da zahtijeva zaštitu koja proizlazi iz Direktive 93/13, može pretjerano otežati primjenu te direktive u okviru tog postupka.

51 U tu svrhu, još valja istaknuti da pravo na djelotvornu zaštitu potrošača podrazumijeva i mogućnost da on odustane od ostvarivanja svojih prava, tako da nacionalni sud mora, ako je to slučaj, uzeti u obzir volju koju je potrošač izrazio kad on, svjestan neobvezujuće prirode nepoštene odredbe, ipak izjavi da se protivi njezinu isključenju, čime daje slobodan i informiran pristanak na odredbu o kojoj je riječ (presuda od 9. srpnja 2020., Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, t. 25. do 28. i navedena sudska praksa).

52 Međutim, ništa u spisu kojim Sud raspolaže ne upućuje na zaključak da se u ovom slučaju stečajni dužnik slobodno i informirano odrekao pozivanja na zaštitu na koju ima pravo na temelju Direktive 93/13. Kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 88. svojeg mišljenja, okolnost da je stečajni dužnik, kojeg u tom stadiju postupka nije zastupao odvjetnik, stečajnom upravitelju priznao prijave tražbina i nije podnio prigovor pred stečajnim sucem ne može se smatrati pokazateljem slobodnog i informiranog odricanja od te zaštite.

53 Osim toga, u situaciji poput one u glavnom postupku postupanje stečajnog dužnika ne može se smatrati potpuno pasivnim u smislu sudske prakse navedene u točki 43. ove presude. Naime, kao što je to navedeno u točki 28. ove presude, on je pred stečajnim sudom, u ovom slučaju sudom koji je uputio zahtjev, istaknuo da ugovor o hipotekarnom kreditu o kojem je riječ u glavnom postupku sadržava nepoštene odredbe.

54 Uzimajući u obzir argumente koje je osoba M. K. iznijela na raspravi, a prema kojima je popis tražbina koji je potvrdio stečajni sudac postao pravomoćan, također valja naglasiti da ta okolnost nije nužno prepreka tomu da stečajni sud po službenoj dužnosti ispita moguću nepoštenost odredbi ugovora na kojem se temelji tražbina upisana na taj popis.

55 Kao što je to Sud utvrdio, obvezu takvog ispitivanja po službenoj dužnosti opravdavaju priroda i važnost javnog interesa na kojem se temelji zaštita koju Direktiva 93/13 dodjeljuje potrošačima, tako da se djelotvoran nadzor moguće nepoštenosti ugovornih odredbi, kakav se zahtijeva tom direktivom, može jamčiti samo ako se pravomoćnost odnosi i na sudske odluke u kojima se ne spominje takav nadzor (presuda od 17. svibnja 2022., Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, t. 50.).

56 Stoga, ako u ovom slučaju nije ispitana nepoštenost odredbi iz ugovora na kojem se temelji tražbina upisana na popis tražbina koji je potvrdio stečajni sudac, što je u konačnici na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri, Direktivom 93/13 nalaže se stečajnom sudu da ocijeni moguću nepoštenost tih odredbi i da iz toga izvede nužne posljedice.

57 Drukčije bi bilo samo da je stečajni sudac izričito utvrdio da je ispitao nepoštenost ugovornih odredbi o kojima je riječ u glavnom postupku i da tim ispitivanjem, koje je barem sažeto obrazloženo, nije utvrđeno postojanje nikakve nepoštene odredbe, pri čemu se, osim toga, prema potrebi pojašnjava da se ocjena koju je taj stečajni sudac donio nakon navedenog ispitivanja više ne može pobijati ako se u roku koji je za to predviđen ne podnese pravni lijek (vidjeti po analogiji presudu od 17. svibnja 2022., Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, t. 51.).

58 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13, u vezi s načelom djelotvornosti, treba tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis kojim se predviđa da je u okviru stečajnog postupka fizičkih osoba, nakon što sudsko tijelo potvrdi popis tražbina a da pritom nije ispitalo moguću nepoštenost odredbi ugovora o kojem je riječ i nakon što je pokrenut postupak pred stečajnim sudom, taj sud vezan tim popisom, tako da ne može ocijeniti nepoštenost odredbi ugovora o kreditu na kojem se temelji tražbina upisana na navedeni popis niti ga može izmijeniti, nego mora prekinuti postupak i uputiti pitanje o mogućoj nepoštenosti tih odredbi tom sudskom tijelu.

### *Drugo pitanje*

59 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis koji u okviru stečajnog postupka fizičkih osoba ne predviđa mogućnost da stečajni sud odredi privremene mjere s ciljem uređenja položaja stečajnog dužnika u iščekivanju ishoda ispitivanja nepoštenosti odredbi sadržanih u ugovoru o kreditu na kojem se temelji tražbina upisana na popis tražbina koji je potvrdilo drugo sudsko tijelo a da pritom nije ispitalo moguću nepoštenost odredbi ugovora o kojem je riječ.

60 Najprije valja podsjetiti, kao prvo, na to da se člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13 državama članicama nalaže da osiguraju da nepoštene ugovorne odredbe ne obvezuju potrošača a da potrošač pritom ne mora podnijeti tužbu i ishoditi presudu kojom se potvrđuje nepoštenost tih odredbi. Iz toga proizlazi da su nacionalni sudovi dužni izuzeti iz primjene navedene odredbe kako one ne bi imale obvezujuće učinke na potrošača, osim ako se potrošač tomu protivi (presuda od 15. lipnja 2023., Getin Noble Bank (Obustava ispunjenja ugovora o kreditu), C-287/22, EU:C:2023:491, t. 37. i navedena sudska praksa).

61 Osim toga, kao što to proizlazi iz točke 39. ove presude, u konačnici je na državama članicama da, na temelju članka 7. stavka 1. Direktive 93/13, u interesu potrošača i tržišnih konkurenata osiguraju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredbi u ugovorima koje prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.

62 S druge strane, kao što to proizlazi iz točke 40. ove presude, načini provedbe zaštite potrošača predviđene Direktivom 93/13 obuhvaćeni su unutarnjim pravnim poretkom država članica, na temelju načela njihove postupovne autonomije, pod uvjetom poštovanja načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.

63 Kad je riječ o načelu ekvivalentnosti, Sud ne raspolaže nijednim elementom koji bi mogao dovesti u sumnju usklađenost nacionalnog propisa o kojem je riječ u glavnom postupku s tim načelom, time što se njime ne predviđa mogućnost da stečajni sud odredi privremene mjere radi zaštite stečajnog dužnika u okviru stečajnog postupka.

64 Kad je riječ o načelu djelotvornosti, kao što je to u biti istaknuto u točki 42. ove presude, pitanje onemogućava li neki nacionalni propis ili pretjerano otežava primjenu prava Unije treba analizirati uzimajući u obzir cjelokupan postupak, njegov tijek i njegove posebnosti.

65 S obzirom na navedeno, kad je, konkretnije, riječ o pitanju u kojim se okolnostima može pokazati nužnim da nacionalni sud odredi privremene mjere kako bi se osigurala djelotvornost primjene Direktive 93/13, valja naglasiti da nužnost takvih mjera treba ocijeniti s obzirom na svrhu Direktive 93/13, a to je osiguravanje visoke razine zaštite potrošača (vidjeti u tom smislu presudu od 25. studenoga 2020., Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, t. 37.).

66 Stoga nacionalni sud mora moći primijeniti privremene mjere kako bi omogućio punu učinkovitost prava koja potrošač ima na temelju Direktive 93/13.

67 Naime, u tom je kontekstu Sud presudio, među ostalim, da zaštita zajamčena potrošačima tom direktivom, osobito njezinim člankom 6. stavkom 1. i člankom 7. stavkom 1., zahtijeva da nacionalni sud koji je nadležan za ocjenu nepoštenosti ugovorne odredbe mora moći odrediti odgovarajuću privremenu mjeru, ako je to nužno kako bi se zajamčila puna učinkovitost odluke koju treba donijeti u pogledu nepoštenosti ugovornih odredbi (presuda od 15. lipnja 2023., Getin Noble Bank (Odgoda ispunjenja ugovora o kreditu), C-287/22, EU:C:2023:491, t. 43. i navedena sudska praksa).

68 Isto tako, može biti potrebno odrediti takve mjere ako postoji opasnost da će taj potrošač tijekom sudskog postupka, koji može znatno trajati, plaćati mjesečne obroke u iznosu većem od onoga koji stvarno duguje, kad bi dotičnu odredbu trebalo ukloniti, ako je to nužno kako bi se zajamčila puna učinkovitost odluke koju treba donijeti u pogledu nepoštenosti ugovornih odredbi (presuda od 15. lipnja 2023., Getin Noble Bank (Odgoda ispunjenja ugovora o kreditu), C-287/22, EU:C:2023:491, t. 42. i 43. te navedena sudska praksa).

69 U tom pogledu, iz navoda u odluci kojom se upućuju prethodna pitanja proizlazi, kao prvo, da na temelju nacionalnog propisa o kojem je riječ u glavnom postupku stečajni sud nema mogućnost odrediti privremene mjere s ciljem ublažavanja financijske situacije stečajnog dužnika u iščekivanju ishoda ispitivanja moguće nepoštenosti ugovorne odredbe. Premda je točno da stečajni dužnik prije zaključenja stečajnog postupka ne vraća tražbine upisane na popis tražbina koji je potvrdio stečajni sudac, taj stečajni dužnik ipak je prisiljen tijekom tog ispitivanja nastaviti dopunjavati stečajnu masu na temelju popisa tražbina koji bi mogao sadržavati tražbinu koja se temelji na takvoj odredbi. Kao što je to istaknuto u točki 46. ove presude, s obzirom na to da isticanje nepoštenosti ugovorne odredbe podrazumijeva produljenje stečajnog postupka, to bi navedenog stečajnog dužnika moglo odvratiti od ostvarivanja svojeg prava da zatraži zaštitu koja proizlazi iz Direktive 93/13. Kao drugo, iz objašnjenja suda koji je uputio zahtjev proizlazi da bi se

u ovom slučaju, uzimajući u obzir iznos sredstava koja su dosad uplaćena u stečajnu masu i iznos dugova tog stečajnog dužnika, ta sredstva mogla pokazati dostatnima za namirenje tražbina upisanih na taj popis, osim tražbine banke G.

70 Valja smatrati da bi u takvim okolnostima privremena mjera, kao što je to u biti objasnio sud koji je uputio zahtjev u odgovoru na zahtjev za pojašnjenje iz točke 47. ove presude, čiji je cilj smanjenje odbitaka od plaće stečajnog dužnika u iščekivanju odluke kojom se dovršava ispitivanje nepoštenosti ugovorne odredbe, mogla biti nužna kako bi se zajamčila zaštita osigurana Direktivom 93/13 kao i djelotvorna sudska zaštita koja iz toga proizlazi, što je ipak na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi.

71 U svrhu tog utvrđivanja taj sud mora osobito ocijeniti je li donošenje privremenih mjera koje se sastoje od smanjenja odbitaka od plaće stečajnog dužnika nužno kako bi se tom stečajnom dužniku zajamčila zaštita koja mu je dodijeljena Direktivom 93/13. U tu svrhu, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 104. svojeg mišljenja, navedeni sud morat će uzeti u obzir sve relevantne okolnosti slučaja, među kojima osobito postojanje dovoljnih naznaka da su ugovorne odredbe o kojima je riječ nepoštene, konkretnu mogućnost da je stečajna masa već dostatna za namirenje vjerovnikâ, osim, ovisno o slučaju, tražbine o kojoj je riječ, kao i financijsku situaciju navedenog stečajnog dužnika i opasnost od produljenja stečajnog postupka koje bi moglo dovesti do neopravdanog pogoršanja njegove financijske situacije u iščekivanju zaključenja tog postupka.

72 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13, u vezi s načelom djelotvornosti, treba tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis koji u okviru stečajnog postupka fizičkih osoba ne predviđa mogućnost da stečajni sud odredi privremene mjere s ciljem uređenja položaja stečajnog dužnika u iščekivanju odluke kojom se dovršava ispitivanje nepoštenosti odredbi sadržanih u ugovoru o kreditu na kojem se temelji tražbina upisana na popis tražbina koji je potvrdilo drugo sudsko tijelo a da pritom nije ispitalo moguću nepoštenost odredbi ugovora o kojem je riječ.

## Troškovi

73 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

**1. Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima, u vezi s načelom djelotvornosti,**

**treba tumačiti na način da im se:**

**protivi nacionalni propis kojim se predviđa da je u okviru stečajnog postupka fizičkih osoba, nakon što sudsko tijelo potvrdi popis tražbina a da pritom nije ispitalo moguću nepoštenost odredbi ugovora o kojem je riječ i nakon što je pokrenut postupak pred stečajnim sudom, taj sud vezan tim popisom, tako da ne može ocijeniti nepoštenost odredbi ugovora o kreditu na kojem se temelji tražbina upisana na navedeni popis niti**

**ga može izmijeniti, nego mora prekinuti postupak i uputiti pitanje o mogućoj nepoštenosti tih odredbi tom sudskom tijelu.**

**2. Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13, u vezi s načelom djelotvornosti,**

**treba tumačiti na način da im se:**

**protivi nacionalni propis koji u okviru stečajnog postupka fizičkih osoba ne predviđa mogućnost da stečajni sud odredi privremene mjere s ciljem uređenja položaja stečajnog dužnika u iščekivanju odluke kojom se dovršava ispitivanje nepoštenosti odredbi sadržanih u ugovoru o kreditu na kojem se temelji tražbina upisana na popis tražbina koji je potvrdilo drugo sudsko tijelo a da pritom nije ispitalo moguću nepoštenost odredbi ugovora o kojem je riječ.**

Potpisi